

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH - BETH

Semaine du 26 au 30 novembre 2023

Souguia n°111

ת"ב

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

H'anouka – Le Chamach (1)

Sources de la Guemarra

Pour la Refoua Chelema de

Haim Dan Patrick ben David et Elie ben Kokhava et pour sa Hatslaha.

Pour la Brakha et Hatslaha de

Ysaac Yehia ben Tsyonn Yossef

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֹא יֵאָרַע דְּבַר תְּקֵלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְכָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אֵמַר עַל טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבַּר הַלְכָה וְאֶשְׂמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאֶבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטִלִּים. אֲנִי עֲמַל וְהֵם עֲמַלִּים. אֲנִי עֲמַל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֲמַלִּים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאָמַר וְאִתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ

Les Hahamim ont dit d'allumer une bougie supplémentaire a part celles de H'anouka, le Chamach (qui signifie littéralement servant). Nous devons connaître sa nécessité et les lois que cela implique. Cette Souguia est loin d'être évidente comme on pourrait le croire, elle repose sur la Souguia de l'interdit d'utiliser les Nerot Hanouka pour ses propres besoins. Les textes rapportés devront être analysés et répétés afin de comprendre la portée des paroles des Richonim, et l'on ne pourra pas se contenter d'une simple lecture linéaire...

בְּן בַּג בַּג אוֹמֵר: הַפֶּךָ בָּה וְהַפֶּךָ בָּה, דְּכֻלָּא בָּה !!

Dans un premier temps nous étudierons les Guemarot qui se rapportent à ce Din. Il faudra bien les garder en mémoire pour toute la suite de l'étude.

Bon Limoud sur Matmidim !

Programme du dimanche

במה מדליקין פרק שני שבת. כא.

וניגזור גזירה לגזירה: תני רמי בר חמא פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת * אין מדליקין בהן במקדש משום שנא' 'להעלות נר תמיד הוא תני לה והוא אמר לה כדי שתהא שלהבת עולה מאיליה ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר תנן * מבלאי מכנסי כהנים ומהמיניהם היו מפקיעין ומהן מדליקין שמחת בית השואבה שאני ת"ש דתני רבה בר מתנה יבגדי כהונה שבלו מפקיעין אותן ומהן היו עושין פתילות למקדש מאי לאו דכלאים לא * דבוי: אמר רב הונא פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן בחנוכה בין בשבת בין בחול אמר רבא מאי טעמא דרב הונא קסבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה ורב חסדא אמר מדליקין בהן בחול אבל לא בשבת קסבר כבתה

כנסה. נר חנוכה: זקוק לה. לתקנה הלכך צריך לכחלה לעשות יפה דילמא פשע ולא מתקן לה: ומוסר להשמש לאורה. הלכך בשבת אסור שמה יטה לצורך תשמיש: אין

במה מדליקין פרק שני שבת. כא:

אין זקוק לה. הלכך צחול שרי: ואסור להשמש לאורה. שיהא ניכר שהוא נר מצוה וליכא למיחש להטייה: ולא קבלה. שלא חשבו לסמוך על דבריו: אי זכאי. אילו הייתי זוכה ללומדה הייתי גורסה כששמעיה ראשון: גירסא דינקוסא. מתקיים יותר משל זקנה:

[...]

מבחוץ. משום פרסומי ניסא. ולא צרה"ר אלא צחלו שצמיהן היו פתוחין לחצר: ואם היה דר בעלייה. שאין לו מקום צחלר להניחה שם: מניחה. מצפניס כנגד חלון הסמוך לרה"ר: הסכנה. שהיה להם לפרסויים חוק ציוס אידס שלא יבעירו נר אלא צבית ע"ז שלהם כדאמרינן בגיטין (פ"ב דף ט"ז.): נר אחרת. לעשות היכר לדבר: ואי איכא מדורה. אש לא צריך נר אחרת לפי שמשמש לאור המדורה ויש היכר שהנר של מצוה היא: ואי אדם חשוב הוא. שאינו רגיל להשתמש לאור המדורה: צריך נר אחרת. דאי לא לא היו היכר:

כא:

אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה א"ר זירא אמר רב מתנה ואמרי לה א"ר זירא אמר רב "פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת א"ר ירמיה מאי טעמא דרב קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה אמרוה רבנן קמיה דאב"י משמיה דר' ירמיה ולא קיבלה כי אתא רבין אמרוה רבנן קמיה דאב"י משמיה דר' יוחנן וקיבלה אמר אי זכאי גמירתיה לשמעתיה מעיקרא והא גמרה נפקא מינה לגירסא דינקוסא וכבתה אין זקוק לה ורמינהו [...]

ת"ר

הנר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרה"ר ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו אמר רבא * צריך נר אחרת ואו להשתמש לאורה ואי איכא מדורה לא צריך ואי אדם חשוב הוא אע"ג דאיכא מדורה צריך נר אחרת:

Programme du lundi

במה מדליקין פרק שני שבת. כב.

להרלוס.
למנות: כמה ששפך. צידו ששפך זה
ולא צרגלו: נוי סוכה. פירות שתולין
זה לנוי: מריה דאברהם. לשון
תמיה הוא: עלי. סוכה דתניא
צברייתא דהדיא דמפרש ואזיל:
דלא סניא. צנר חנוכה דמימרא
דרב אסי הוא ואינו צרייתא: ועטרה
צקרמיס. פארה ציריעות של צבעים
שקורין אוברייין: הסנה עליהן.
צמס' ציפה (דף ל): אוקימנא צאומר
איני צודל מהן כל צין השמשות של
קידוש יו"ט ראשון דלא חל עלייהו
קדושה כלל אצל תנאי אחר אינו מועיל:
אצוהון דכולהו. שילמדו כולן ממנו:
דס. כיסוי הדס דנפקא לן מקרא
ושפך וכסה ומפרש זה טעמא שלא
יהיו מלות צויות עליו:

אמר רב יהודה אמר רב אסי (אמר רב)
יאסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה כי
אמריה קמיה דשמואל אמר לי וכי נר
קדושה יש בה מתקיף לה רב יוסף וכי דם
קדושה יש בו דתניא ושפך וכסה במה
ששפך יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהו
מצות בזויות עליו ה"נ שלא יהו מצות בזויות
עליו: בעו מיניה מרבי יהושע בן לוי מהו
להסתפק מנויי סוכה כל שבעה א"ל הרי
אמרו אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה
אמר רב יוסף מריה דאברהם תלי תניא
בדלא תניא סוכה תניא חנוכה לא תניא
דתניא הסככה כהלכתה ועיטרה בקרמים
ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים אפרסקין
שקדים ורמונים ופרכילי ענבים ועטרות של
שבליים יינות (של) שמנים וסלתות אסור
להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של
חג ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו אלא
אמר רב יוסף יאבוהון דכולהו דם:

Programme du mardi

במה מדליקין פרק שני שבת כב.

מנר לנר.
דחוכה כדמפרש טעמא לקמיה:
מסירין. להטיל צינית מטלית ישן
לטלית חדש. וצמנחות. מפרש טעמא
דמאן דאסר: הלך כר"ש. דאמר דבר
שאין מתכוין מותר ואע"ג דקעביד
חריץ והוי תולדה דחורש או צונה.
ומשום דהילכתא כרב באיסורי.
צכוליה הש"ס צר מהני תלת נקטינהו
גבי הדדי: כל מיני דמר. רבה צר
נחמני: לעסוק חריץ גרסינן: טעמא
דרב. מנר לנר משום ציווי מצוה
שמדליק קיסס שאינו מן המצוה מנר
של מצוה וממנו מדליק השאר:
אכחושי. דמיחוי כמאן דשקיל
נהורא ושואב קצת מלחלוחית שמנו:
משרגא לשרגא. מביא נר אלל
נר ושתיקן של מצוה ולא בקיסס:

איתמר
רב אמר אין מדליקין מנר לנר ושמואל אמר
מדליקין רב אמר אין מתירין ציצית מבגד
לבגד ושמואל אמר מתירין מבגד לבגד רב אמר אין הלכה כרבי שמעון
בגרירה ושמואל אמר הלכה כרבי שמעון בגרירה^ס אמר אביי כל מיילי דמר
עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל מדליקין מנר לנר ומתירין מבגד
לבגד והלכה כרבי שמעון בגרירה^ס דתניא רבי שמעון אומר גורר אדם מטה
כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב
אדא בר אהבה ויתיב וקאמר טעמא דרב משום ביזוי מצוה אמר להו לא
תציתו ליה טעמיה דרב משום דקא מכחיש מצוה מאי בינייהו איכא בינייהו
דקא מדליק משרגא לשרגא מ"ד משום ביזוי מצוה משרגא לשרגא מדליק
מ"ד משום אכחושי מצוה משרגא לשרגא נמי אסור מתיב רב אויא ואי סלע של

במה מדליקין פרק שני שבת כב:

מעשר שני. דינרין שחילל עליהם מעשר שני אין שוקלין כנגדן דינרין
של חולין לראות שיהיו שלימים: אי אמרם בשלמא כי פליגי רב
ושמואל מנר לנר. ממש ולא בקיסס ובהא הוא דשרי שמואל דלא
חייש לאכחושי אלל בקינסא דציווי הוא מודה הא לאו היא תיובתיה
דהנך דינרין דחולין לא גופייהו מצוה
ואע"ג דלמצוה קצעי להו לקינסא
דמיא אלל אי אמרת בקינסא נמי שרי
שמואל הואיל וזוך מצוה הוא הא
היא תיובתיה דאסר לשקול ואע"ג
לזוך מצוה: לא יכוין משקלוסיו.
שמה לא ימצאם טובים או ימצאם
יתירים ויחוס עליהן ולא יחלל המעשר
עליהן ונמצא שצוה המעשר שלא
לזוך: ומפיק להו לחולין. כלומר
יניחם בחוליהן כמו שהן:

מעשר שני אין שוקלין כנגדו דנרי זהב
ואפילו לחלל עליו מעשר שני אחר אי אמרת
בשלמא כי פליגי רב ושמואל מנר לנר אבל
בקינסא אסר שמואל הא לא תהוי תיובתא
אלא אי אמרת בקינסא נמי שרי הא תהוי
תיובתא אמר רבה גזירה שמא לא יכוין
משקלותיו וקא מפיק להו לחולין

Programme du mercredi

Que pense Rava ? Permis ou interdit d'utiliser les Nerot Hanouka ? Comparer avec les deux fois où Rava a été rapporté plus haut : sur le Chamach ainsi que celui du daf. כא.

Pourquoi Tosfot ne le rapportent-ils pas dans leur liste ?

רש"י מסכת שבת דף כג עמוד ב
נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו בשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב
אמר רבא, פשיטא לי: נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו.

תוספות מסכת שבת דף כא עמוד ב
[...] וכן הלכתא דנר חנוכה אסור להשתמש לאורה כרב וכר' יוחנן ואב"י נמי קיבלה רב יוסף נמי משמע לקמן דס"ל הכי וכבתה אין זקוק לה דכולהו סבירא להו הכי ורב הונא יחיד הוא ולית הלכתא כוותיה.

Selon l'explication du Beit Halevi sur Rachi, pensez-vous qu'il faille mettre un Chamach même lorsqu'on allume à l'extérieur de la maison ?

בית הלוי חנוכה

בגמרא ואסור להשתמש לאורה. פירש"י שיהיה ניכר שהוא של מצוה וליכא למיחש להטיה, והר"ן כתב הטעם דכיון שהוא זכר למנורה עשוהו כמנורה דאסור להשתמש בו, והנה לפירש"י יש מקום קצת לומר דליכא איסורא רק לבני הבית דהנר הוא שלהם וכשישתמשו בו ליכא היכר דיאמרו הרואים דלצרכו הדליקו, אבל אחרים ההולכים ברחוב אפשר דשרי להשתמש דרך הילוכם דלא יבאו לומר דבשביל תשמיש של זה הדליקו הבעה"ב, וא"ל דא"כ אמאי שרי בשבת ניחוש להטיה דאחרים, ז"א דכי בשביל שהנר אינו מאיר לו כל צרכו יטה נר של אחרים והרי הוא גזילה גמורה דע"י הטייתו יהיה כלה מהר וכל חשש הטיה הוא רק לבני הבית והם אסורים להשתמש משום היכר מצוה. [...]

Programme du jeudi

Avis du Roch

טור אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעג

כל השמנים והפתילות כשרים לה בין בחול בין בשבת אף הפסולים לנר של שבת מפני שאין אורן יפה ושאין השמן נמשך אחר הפתילה כשרים לה דלא חיישינן שמא תכבה ויחזור וידליקנה שאף בחול (עסי' תרע"ב) אם כבתה קודם שעבר זמנה א"צ לחזור ולהדליקה ולא חיישינן נמי שמא יטה מפני שאין אורן יפה שהרי אסור להשתמש לאורה ל"ש תשמיש של קדושה כגון ללמוד ול"ש שאר תשמיש ואפילו תשמיש עראי בעלמא כגון לעיין מעות לאורה אסור ובעל העיטור כתב דוקא תשמיש של חול אבל תשמיש של קדושה שרי ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל ומפני שאסור להשתמש לאורה מוסיפין נר אחד שאם ישתמש לאורה שיהא השימוש לאור אותו הנר

רא"ש מסכת שבת פרק ב סימן ו

אמר רב יהודה אמר רב אסי אסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה. ואף על גב דאיפסיק לעיל דכל תשמיש אסור לאורה. צריכין לההיא דהרצאת מעות דהא דאמרין לעיל דאסור להשתמש לאורה היינו דוקא תשמיש קבוע דהרואה אומר לשם תשמיש זה הדליקה ולא לשם מצוה אבל תשמיש עראי לזה לא הדליקה ואשמעינן רב אסי דאף תשמיש עראי של גנאי כגון הרצאת מעות אסור לפי שידיו סמוכות לנר לעיין בהן יפה. וכן משמע לישנא דקאמר כנגד נר חנוכה. ולא קאמר אסור להרצות מעות לאורה:

בית יוסף אורח חיים סימן תרעג

כתב הרא"ש [...] נראה מדבריו בתשמיש עראי שאינו של גנאי דהיינו שאינו צריך להיות ידיו סמוכות לנר שרי ולא ידעתי למה לא כתבו כן רבינו ורבינו ירוחם:

ט"ז על שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעג סעיף א

[...] ותמיהני למה כ' ב"י דוקא שאינו של גנאי דאפי' של גנאי כגון דמיון דהרצאת מעות כל שא"צ לקרב ידיו להנר מותר ולא ה"ל להזכיר גנאי אצל תשמיש כלל אלא גנאי לנר כשמקריב ידיו לו וכ"ה באמת בפסקי רש"ל שכ' ז"ל ואף תשמישי עראי דהרצאת מעות אסור מאחר שמקרב ידיו אל הנר אבל שאר תשמישי עראי שרי עכ"ל ולי קשה בדברי הרא"ש מי הכריחו לכתוב של גנאי מה היה קשה לו דהא לא בא אלא לתרץ למה הוצרך רב אסי לומר דהרצאת מעות אסור דהא כבר אפסיק דכל תשמיש אסור לאור' וע"ז תי' דההיא דלעיל היינו תשמיש קבוע דהוא' אומר לשם תשמיש זה הדליק ולא לשם מצוה אבל תשמיש עראי לא. וקמ"ל רב אסי דאפי' תשמיש עראי אסור כמו קבוע ממש ול"ל להזכיר של גנאי וסמוכות לנר ותו דמה גנאי יש בהרצאת מעות ונ"ל דיש חסרון תיבה א' באשר"י וצ"ל ואפי' תשמיש עראי שאינו של גנאי כהרצאת מעות כו' דטעם שאמרו בגמ' ע"ז הוא משום ביזוי מצוה וזה שייך אפי' באינו של גנאי דהא בנוי של סוכה אמרי' שם ג"כ האיסור משום ביזוי מצוה ליהנות מהם וכן בס' תרע"ד שאסור ע"י קניסא משום בזיון מצוה ואפי' להדליק מנר לנר איכא למ"ד דאסור אי הנחה עושה מצוה וכ"כ ברמזים שלא הזכיר של גנאי וכיון דהטור לא כתב נגד נר חנוכה אלא כתב אסור להשתמש לאור' משמע אפי' אין ידיו סמוכות לנר אסור כמו שדקדק הרא"ש מלשון רב אסי שלא אמר לאור' ע"כ בכל גווני אסור להשתמש לאורה אפי' אין ידיו סמוכות לנר וכמשמעות הש"ע:

Liste des 111 Souguiot étudiées sur Matmidim		
Souguiot de Brah'ot		Souguiot sur les H'aguim
1. Birkot Hatorah 2. Choméa Kéoné 3. Arévout 4. Kavana dans le Chema 5. Position pour le Chema 6. Méah Brah'ot 7. Amen Yetoma 9. Les quantités pour les Brah'ot 10. Les Brah'ot de consommation 11. Brah'a Chééina Tsrih'a 12. Ikar Vétafel 13. Mééin Chaloch	14. Brah'a sur un interdit 15. Anigrone 17. Birkat Haguefen 18. Natei Inchei 19. Birkat Haréah' 22. Les jus 23. Trima 24. Pat Kisnin (1) 25. Pat Kisnin (2) 26. Les Apéritifs 27-31 Zimoun 32. Tefilat Haderekh	33-34. Birkat Hagomel 38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit 39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli 40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot 41. Hatov Véhamétiv sur le vin 42. Cheva Brah'ot (1) 43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot 46. Birkat Halevanah 47-49. H'azarat Hachats'
Souguiot générales		
37. Bal Tossif 50. Tokh Kédé Dibour 51-52. Ein Chaliah' Lidvar Avera 53. Mitsva bo yoter Mibichlouh'o	54. Mitsvot lav lihanot nitanou 55-56. Mitsvat Assei Chehazman grama 57. Zerizim makdimim lemitsvot	71. 72. Haossek Bamitsva Patour Minhamitsva 89. 90. Les actions de l'enfant
Chabbat – Melekhet Mah'chevet		Chabbat – Les Derabanan
59. 60. 61. Mit'assek 62. 63. 64. Davar Chééno Mitkaven 65. à 68. Psik Récheh	75 à 79. Grama 80. Chinouy 69. 70. Melakha chééina tsrikha légoufah	91 à 95. Réhitsa BéChabbat VéYom Tov 107 – 110. Nerot Shabbat
Hachkafa- pensée juive	Even Haezer	Yorei Dé'ah
81 à 84. Tsaar Baalei Haim	96 à 99. Yih'oud	73. 74. Maaser sur les gains
		Hanouka 8. Emplacement de la Hanoukia 44. 45. Ner Ich oubeto 111. Le Chamach Pourim 16. Michloah' Manot et Matanot Laevyonim 85. Zakhor et Méh'iyat Amalek Pessah 20. Biour H'amets 58. Bedika des miettes 86. 87. 88. Vente du Hamets Sefirat Haomer 21. Un seul grand compte 89. 90. Un enfant qui devient adulte au milieu de la Sfira Ben Hametsarim 100. 3ème Beit Hamikdash Roch Hachana 35. Les trois Livres 101 - 103. Tkiot Choffar Soukot 36. Mitstaer 104 - 106. Ma'amid